

АВТОРИТАРНА І ДЕМОКРАТИЧНА МОДЕЛІ ПОЛІТИЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ В РЕАЛІЯХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Бондаренко Ю.В.

Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Тіхонова Л.А.

Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, просп. Науки, 14, каф. філософії, тел. (057) 7021-465)

The article deals with problems of authoritarian and democratic modernization of modern political system in conditions of information society. Political modernization is seen as an increase in the dynamism of political system and its ability to adequately respond to challenges of modern world.

Сучасні дослідники проблем модернізації виділяють три основних значення цього терміна. Перше значення є синонімом будь-яких прогресивних соціальних змін у суспільстві, що просувається уперед. У другому сенсі – модернізація характеризує зусилля досить відсталих та слаборозвинутих держав, спрямовані на те, щоб наздогнати високорозвинені країни. У третьому, самому загальному вигляді, модернізація розуміється як загально-історичний процес, в результаті якого традиційні суспільства перетворюються на прогресивні та індустріально розвинуті.

Більшість політологів розуміють політичну модернізацію як зростання динамізму політичної системи та її здатність адекватно реагувати на зміни політичних реалій сучасного світу. В процесі політичної модернізації проходить формування нової модернізаторської політичної еліти і зниження ступеня відчуження громадян від політичної влади. Модернізована політична система спрямована на забезпечення реальної участі народу в політичному житті. Вона сприяє підвищенню впливу вільної інформації та постійному вдосконаленню цінностей та норм у системі політичної культури.

Трансформація політичних систем країн пострадянського простору демонструє багатоманітність моделей і форм демократичного транзиту. Та оскільки модернізаційні перетворення здійснюються переважно за двома основними моделями – демократичною і авторитарною.

Згідно з класифікацією "Фрідом Хаус", за рівнем демократизації можна виокремити такі політичні режими: – консолідовані демократії (Естонія, Литва, Латвія), гібридні режими (Грузія, Україна, Молдова); напівконсолідовані авторитарні режими (Вірменія, Росія, Азербайджан, Киргизстан, Таджикистан); консолідовані авторитарні режими (Казахстан, Узбекистан, Білорусь, Туркменістан) [1].

Перелічені складові змісту політичної модернізації тісно переплітаються з процесом демократизації суспільства. Більшість дослідників стверджують, що саме демократизація політичної системи і є

основним змістом її модернізації. Сама демократія в процесі модернізації політичної системи набуває нових якостей. Її сутність пов'язують з ідейним та організаційним плюралізмом, технологіями запобігання та розв'язання суспільних конфліктів, раціональним співвідношенням вертикального і горизонтального вимірів політики. Великий вплив на функціонування сучасної демократичної системи має процес глобалізації. З одного боку, глобалізація нав'язує правлячим елітам визначені моделі поведінки. З іншого – змінює елітарну поведінку та стимулює розподіл еліти на національно-орієнтовану та космополітичну. Треба враховувати, що найбільш ефективним є об'єднання усіх передумов та аспектів модернізації для досягнення оптимального результату

В сучасній ситуації глобалізованого та інформатизованого суспільства важливо виявити й осмислити модернізаційний потенціал демократії, сформулювати новітні риси її сучасної сутності. В аспекті дослідження процесів політичної модернізації особливого значення набуває розуміння демократії як цивілізованої, раціональної влади, здатної безперервно самовдосконалюватися.

Передусім, демократія створює сприятливі умови для артикуляції і узгодження інтересів та потреб різних соціальних груп суспільства. По-друге, демократична політична система має великий потенціал успішної адаптації до суспільних змін і новацій. Цьому сприяють такі принципи, як плюралізм, демократична співучасть, періодична виборність влади та легальне існування конструктивної опозиції.

Плюралізм політичного життя демократичного суспільства забезпечує багатоманітність соціальних альтернатив, що розширює діапазон політичного вибору і вірогідність визначення оптимального варіанту розвитку. Періодична виборність влади в умовах демократичного суспільства призвана стимулювати своєчасне виправлення помилок, гнучке коригування політичного курсу. Демократія забезпечує досить ефективну легітимацію політичної влади в сучасних умовах розвитку суспільства.

Отже, можна зробити висновок, що демократія зацікавлена у постійній модернізації політичної системи, а модернізація сучасного суспільства має здійснюватися демократичним шляхом.

Перелік посилань

1. Сравнительная политика. Основные политические системы современного мира / Под. общ. ред. В. С. Бакирова, Н. И. Сазонова. – Х.: ХНУ имени В. Н. Каразина, 2005. – С. 437.